

МЕТОДИЧНІ ПРОБЛЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ФАХОВОГО СПРЯМУВАННЯ

METHODOLOGICAL PROBLEMS OF DISTANCE LEARNING FOR ECONOMICS STUDENTS IN PROFESSIONAL ENGLISH

У статті досліджено методичні проблеми дистанційного навчання англійської мови для майбутніх економістів фахового спрямування. Окреслено основні виклики, з якими стикаються викладачі та студенти в умовах дистанційного формату навчання, зокрема забезпечення інтерактивності, мотивації студентів, розвиток професійно орієнтованої лексичної компетентності, організація зворотного зв'язку та адаптація навчальних матеріалів до онлайн-середовища. Проаналізовано технічні та методичні аспекти впровадження дистанційного навчання, а також використання цифрових інструментів і мультимедійних ресурсів для підвищення ефективності навчального процесу. Показано, що однією з основних проблем дистанційного навчання є забезпечення інтерактивності та активної взаємодії між студентами і викладачами за умов віддаленої взаємодії, і метою роботи викладача є «переступити» через бар'єр віддаленого екрану. Визначено основні проблемні компоненти методики дистанційного навчання майбутніх економістів англійської мови: подолання мовного бар'єру при дистанційному навчанні, необхідність адаптації методики та індивідуалізації підходу до здобувача освіти, технічні проблеми, як-то відсутність електропостачання та інтернет мережі, а також необхідність індивідуалізованого підходу. Зазначено, що дистанційне навчання майбутніх економістів англійської мови, як і будь-якої іншої дисципліни, потребує ретельної підготовки та детальної розробки комплексу методичних матеріалів, включаючи дизайн дистанційного курсу та електронне портфоліо курсу.

У статті розглянуто можливості використання інтерактивних платформ, елементів гейміфікації та мобільних додатків для підвищення мотивації студентів та покращення засвоєння економічної лексики. Зроблено висновки про необхідність індивідуалізованого підходу до кожного студента та використання новітніх технологій для оптимізації навчання. Визначено перспективи подальших досліджень, що включають розробку нових методичних підходів та інтеграцію штучного інтелекту й автоматизованих систем оцінювання.

Ключові слова: дистанційне навчання, англійська мова, економічні спеціальності,

інтерактивні платформи, методичні проблеми, професійна лексика.

The article explores the methodological problems of distance learning in English for economics students with a professional focus. The article outlines the main challenges faced by teachers and students in distance learning, including ensuring interactivity, student motivation, the development of professional lexical competence, organizing feedback, and adapting learning materials to the online environment. The author analyses technical and methodological aspects of implementing distance learning, as well as the use of digital tools and multimedia resources to enhance the effectiveness of the learning process. The article dwells on the idea that one of the main problems of distance learning is ensuring interactivity and active interaction between students and teachers in remote conditions, and the teacher's goal is to «overcome» the barrier of the remote screen. The key problematic components of the methodology for distance learning of English for the economics students are identified: overcoming the language barrier during distance learning, the need to adapt methodology and individualize the approach to each student, technical problems such as power outages and lack of internet connectivity, as well as the need for a personalized approach. It is noted that distance learning of English for future economists, like any other subject, requires careful preparation and the detailed development of a set of methodological materials, including the design of the distance course and the course's electronic portfolio.

The article discusses the possibilities of using interactive platforms, gamification elements, and mobile applications to increase student motivation and improve the acquisition of economic vocabulary. Conclusions are drawn about the necessity of an individualized approach to each student and the use of modern technologies to optimize the learning process. The prospects for further research include the development of new methodological approaches and the integration of artificial intelligence and automated assessment systems.

Key words: distance learning, English language, economic specialties, interactive platforms, methodological problems, professional vocabulary.

УДК 378.147:33:811.111'276.6
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/76.16>

Бреус О.Д.,

ст. викладач кафедри іноземних мов факультету маркетингу Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

Деяк Ю.М.,

ст. викладач кафедри іноземних мов факультету маркетингу Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

Постановка проблеми. Сучасний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій суттєво вплинув на освітні процеси, що включає навчання англійської мови для майбутніх економістів. Комунікативна компетентність з фахової англійської мови є невід'ємним компонентом професійного портфоліо майбутнього фахівця. Дистанційне навчання стало важливою складовою навчання у закладах вищої, в умовах глобальних викликів, таких як пандемія COVID-19, що прискорила перехід до онлайн-форматів

навчання. Крім того, повномасштабна війна на території України також сприяла переходу на дистанційне навчання з метою забезпечення учасників навчального процесу. Однак, впровадження дистанційних методів навчання для здобувачів економічних спеціальностей вимагає ретельного підходу до розробки ефективних методичних рішень, зокрема у сфері фахової підготовки англійською мовою. Не всі учасники навчального процесу виявились готовими до переходу на дистанційне навчання.

Традиційні методи навчання та комплекси навчально-методичного забезпечення розроблені для очного викладання, не завжди є ефективними в умовах дистанційного формату. Це створює низку методичних проблем, пов'язаних із адаптацією навчальних матеріалів до онлайн-середовища, підтримкою мотивації студентів, розвитком їхніх мовних і фахових компетентностей, а також забезпеченням зворотного зв'язку та інтерактивності. Крім того, існують труднощі з організацією автентичних ситуацій спілкування, необхідних для розвитку професійно спрямованих мовних навичок. Таким чином, дослідження методичних проблем дистанційного навчання англійської мови фахового спрямування для майбутніх економістів є актуальним і вимагає розробки нових підходів до організації навчального процесу.

Аналіз літератури. Проблема методичних аспектів дистанційного навчання англійської мови для майбутніх економістів активно досліджується українськими педагогами. Проаналізовані дослідження присвячені як загальним принципам навчання, так і специфіці застосування інформаційно-комунікаційних технологій у дистанційному навчанні. Так, В. Чернявський у своїй дисертації «Формування іншомовної компетентності у майбутніх економістів у процесі інтегрованого навчання» розглядає проблему формування іншомовної компетентності у студентів економічних спеціальностей на основі інтегрованого підходу. Він наголошує, що ефективне навчання англійської мови потребує поєднання мовних і професійних дисциплін, що дозволяє студентам засвоювати фахову лексику та спеціалізовані терміни в контексті економічної діяльності [8]. Н.М. Болюбаш у дисертації «Формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами мережевих технологій» досліджує можливість використання мережевих технологій для розвитку професійної компетентності [1]. Отже, бачимо, що проблема дистанційного навчання економістів є настільки актуальною, що представлена тематикою дисертаційних досліджень. М. Дука та Ю. Серпенінова в своїй роботі визначають основні етапи формування англомовної лексичної компетентності з використанням комп'ютерних технологій та підкреслюють важливість поетапного підходу [2]. Безперечно, технічний прогрес та новітні освітні платформи мають використовуватись при викладанні фахової англійської мови дистанційно. Це включає і таку платформу як Ted Talks. Р.А. Запотічна та О.М. Романюк аналізують можливість використання відеоматеріалів для покращення навичок сприйняття англійської мови на слух та розвитку навичок обговорення професійних тем. Вони зазначають, що відеолекції, такі як Ted Talks, надають студентам доступ до актуальних тем та лексики, що є важливим компонентом

підготовки до роботи в міжнародному економічному середовищі [3]. Питання організації дистанційного навчання безумовно актуальне не тільки для спеціальності економістів. Зокрема, дилемою постає питання: чи можуть такі спеціальності, як, наприклад, медики, від сформованості компетентності яких залежить життя людини, навчатись дистанційно? В своїй роботі Ю.Л. Кучин та Л.В. Лимар дослідили основні принципи організації дистанційного навчання медиків, але їхні висновки можна екстраполювати на економічні спеціальності [4]. Безумовно, питання дистанційного навчання після спадання епідеміологічної ситуації в 2021 році почало втрачати свою актуальність, проте повномасштабне вторгнення в 2022 знову загострило необхідність оптимізації методики дистанційного викладання. О. Огурцова, О. Шевченко та С. Огурцов у своїй роботі підкреслюють, що використання асинхронних форм навчання дозволяє студентам самостійно планувати свій час та підлаштовувати навчання під індивідуальний графік, що особливо важливо в умовах кризи, таких як військові дії. Вони також звертають увагу на можливості платформ, таких як Coursera [5]. Методичною особливістю дистанційного навчання є необхідність упорядкування е-портфолію та ретельної підготовки навчально-методичного комплексу до дисципліни. О. Тинкалюк, Я. Думахівський та В. Чорній наголошують на важливості створення електронних курсів, орієнтованих на професійну підготовку [7]. Крім навчально-методичних комплексів, велике значення відіграє інформаційно-програмне забезпечення. А. Штепура аналізує використання сучасного програмного забезпечення для організації дистанційного навчання в інших країнах [9]. Також А. Рацул звертає увагу на важливість інтеграції інформаційних технологій у навчальний процес. Такі технології допомагають створювати гнучкі умови для навчання, а також сприяють кращому засвоєнню матеріалу через активне використання мультимедійних ресурсів та інтерактивних платформ [6]. Таким чином, аналіз літератури показує, що сучасні українські педагоги зосереджені в своїх дослідженнях на інтеграції цифрових технологій у процес дистанційного навчання англійської мови для студентів економічних спеціальностей. Також більшість авторів підтримує думку, що дистанційне навчання є вимушеною необхідністю, проте потребує подальшого удосконалення, а формування англомовної компетентності та вивчення курсу іноземної (англійської) мови за фахом дистанційно потребує детальної розробки електронних навчально-методичних комплексів. Основними напрямками є використання мультимедійних ресурсів, онлайн-платформ, інтерактивних завдань та відеолекцій, які сприяють розвитку іншомовної компетентності та підвищенню мотивації студентів.

Цілі статті – згідно проведеного аналізу літератури та власного досвіду авторів, визначити основні методичні проблеми дистанційного навчання майбутніх економістів англійської мови фахового спрямування, з метою подальшого удосконалення навчального процесу.

Виклад основного матеріалу. Наразі дистанційне навчання є невід’ємною частиною освітнього процесу, особливо в умовах пандемії COVID-19 та військової агресії росії проти України. Дистанційне навчання вимагає від викладачів пошуку нових підходів до організації навчального процесу, зокрема англійської мови, адже питання мовного бар’єру особливо загострюється при навчанні «через екран». Навчання англійської мови для майбутніх економістів фахового спрямування в дистанційному форматі має багато методичних проблем, які стосуються як організації самого процесу, так і забезпечення високого рівня засвоєння професійної лексики та навичок, не кажучи про проблеми з боку викладачів та їх особисту неготовність та зневажливе ставлення до такого навчання.

Однією з основних проблем дистанційного навчання є забезпечення інтерактивності та активної взаємодії між студентами і викладачами. Традиційні форми навчання, такі як лекції, семінари та практичні заняття, забезпечують безпосередній контакт і комунікацію між учасниками освітнього процесу, що сприяє формуванню мовних навичок. У дистанційному форматі через обмеження фізичної взаємодії мотивація студентів до навчання може знижуватися, а їх активність – обмежуватися. Також викладачі старшого покоління негативно сприймають дистанційне навчання як «щось несерйозне» та не приділяють достатньо уваги розробці навчально-методичних дистанційних комплексів. Дану проблему можна вирішити шляхом проведення роз’яснювальної роботи з викладацьким складом, проведенням тренінгів на взаємодію та командну роботу, а також методичними семінарами по створенню та використанню інтерактивних інструментів, такі як онлайн-вікторини, форуми для обговорення, відеоконференції та платформи для спільної роботи (наприклад, Zoom, Microsoft Teams).

Іншою важливою проблемою є забезпечення засвоєння професійної економічної лексики в умовах дистанційного навчання. Ефективність навчання англійської мови фахового спрямування залежить від того, наскільки студенти занурюються у професійне середовище, працюючи з автентичними економічними текстами та іншими матеріалами. Однак в умовах дистанційного навчання викладачі можуть стикатися з проблемами забезпечення доступу студентів до необхідних ресурсів, особливо якщо студенти мають обмежені технічні можливості.

Для вирішення проблеми методичного забезпечення навчання дистанційно важливо

використовувати доступні цифрові ресурси, такі як онлайн-бібліотеки, бази даних статей, економічні форуми та відеоматеріали. Дистанційне навчання є більш ресурсоємним та потребує високої зосередженості викладачів при створенні дистанційних курсів. З іншого боку, дистанційне навчання, коли студенти-економісти можуть з робочого місця вільно, в асинхронному режимі опрацьовувати відео- та аудіо-матеріали, є більш вигідною формою навчання. Викладачі можуть також розробляти інтерактивні завдання з використанням електронних підручників та платформ, таких як Ted Talks або Coursera, що дозволяють студентам працювати з сучасною економічною лексикою у реальних контекстах [3].

Також, вважаємо, що технічні проблеми є ще однією перешкодою в ефективній організації дистанційного навчання. Недостатня технічна підтримка, низька якість інтернет-з’єднання, проблеми з доступом до освітніх платформ – усе це негативно впливає на процес навчання. Особливо актуально дане питання постало в контексті обстрілів енергосистеми України росією в 2022, що спричинило тотальне відключення світла, а з ним і інтернету, проте, ситуація повторилась влітку 2024 року. Також важливо забезпечити безперервний доступ студентів до навчальних матеріалів та ресурсів, що вимагає розробки методичних рекомендацій для організації ефективного використання цифрових платформ. Крім того, використання різних форм навчальних матеріалів (відео, аудіо, текстові файли) вимагає від студентів навичок управління навчальними ресурсами. Для поліпшення цього аспекту можна запропонувати створення централізованих платформ з доступом до всіх необхідних матеріалів у зручному форматі. Наприклад, платформи типу Moodle або Google Classroom дозволяють викладачам створювати структуровані курси з легким доступом до всіх матеріалів та завдань [5].

Іншою важливою проблемою дистанційного навчання економістів англійської мови є питання зворотного зв’язку та оцінювання, зокрема дотримання академічної доброчесності слухачами. Зворотний зв’язок є важливим компонентом навчального процесу, оскільки дозволяє студентам розуміти свої помилки та працювати над їх виправленням. В умовах дистанційного навчання забезпечення своєчасного та ефективного зворотного зв’язку стає викликом. Традиційні методи оцінювання потребують адаптації до онлайн-формату, де обмежені можливості безпосереднього спілкування між студентами і викладачами. Для вирішення проблеми організації контролю дистанційно, який представляє багато можливостей для недоброчесності, доцільно використовувати автоматизовані системи тестування, які дозволяють проводити оцінювання в режимі реального часу, а також залучати студентів до самооцінки та

взаємного оцінювання робіт. Це сприятиме розвитку відповідальності за власне навчання і підвищить рівень автономності студентів [6].

Останньою методичною проблемою організації дистанційного навчання студентів-економістів є мотивація студентів. Вона є ключовим фактором успішного навчання, особливо у дистанційному форматі. Важливим завданням викладача є створення індивідуальних траєкторій навчання для кожного студента, враховати його рівень підготовки та професійні інтереси. Для підвищення мотивації можна використовувати елементи гейміфікації, створювати інтерактивні кейси для вирішення економічних задач, проводити вебінари з запрошеними фахівцями з економічної галузі, що дозволить студентам відчувати практичне застосування набутих знань [5]. Також використання новітніх джерел, актуальних шоу, відео-уривків, аналіз засідань економічних спільнот онлайн, сприяє підвищенню мотивації студентів.

Висновки та перспективи дослідження. Дистанційне навчання англійської мови для майбутніх студентів -економістів стикається з низкою методичних проблем, які вимагають комплексного підходу до їх вирішення. Основними викликами є забезпечення інтерактивності, мотивації студентів, розвиток професійно орієнтованої лексичної компетентності, організація зворотного зв'язку та адаптація навчальних матеріалів до онлайн-середовища. Важливу роль у подоланні цих труднощів відіграють інтерактивні освітні платформи, гнучке використання цифрових інструментів і матеріалів, а також розробка нових підходів до оцінювання та організації навчального процесу.

Окрім технічних аспектів, як-то електропостачання, актуальне в Україні, якість дистанційного навчання англійської мови для майбутніх економістів також залежить від індивідуалізованого підходу, що дозволяє враховувати особисті потреби та рівень підготовки кожного студента. Застосування елементів гейміфікації, використання мультимедійних ресурсів та залучення студентів до активної участі в практичних кейсах сприяє покращенню мотивації та підвищенню ефективності навчання.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці нових методичних підходів до організації дистанційного навчання з урахуванням розвитку сучасних технологій. Особливо перспективним є дослідження впливу інтерактивних платформ

та мобільних додатків на рівень засвоєння економічної лексики, а також впливу міжнародних платформ, таких як Coursera та Ted Talks, на розвиток мовних і фахових компетентностей студентів-економістів, з кількісним аналізом показників.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Болюбаш Н. М. Формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами мережевих технологій : дис. ... канд. пед. наук. 13.00. 04 / Ялта, 2011.
2. Дука М., Серпенінова, Ю. Етапи формування англійської лексичної компетентності майбутніх економістів із застосуванням комп'ютерних технологій. *Іноземні мови : науково-методичний журнал*. 2011. Вип. 1. С. 40–45.
3. Запотічна Р. А., Романюк О. М. Використання матеріалів відеолекцій Ted Talks для формування іншомовної компетентності майбутніх економістів. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2022. Вип. 200. С. 71–75.
4. Кучин Ю. Л., Лимар Л. В. Основні принципи організації дистанційного навчання медиків. *Медицина освіти*. 2020. Вип. 1. С. 30–37.
5. Огурцова. О., Шевченко О., Огурцов С. Процесуальна мотивація студентів економічних спеціальностей під час асинхронної форми дистанційного навчання англійської мови в умовах військового часу з використанням онлайн курсів платформи Coursera. *Перспективи та інновації науки*. 2022. Вип. 10. Т. 15.
6. Рацун А. Сучасні підходи до використання інформаційних технологій у навчанні англійської мови у технічному ВУЗі. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]*. Серія: Педагогічні науки. 2014. Вип. 131. С. 174–179.
7. Тинкалюк О., Думашівський Я., Чорній В. Методичні «Іноземна мова (англійська, рівень B1) за професійним спрямуванням» для студентів-майбутніх економістів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. *Молодь і ринок*. 2022. Вип. 9. С. 65–71.
8. Чернявський В. Формування іншомовної компетентності у майбутніх економістів у процесі інтегрованого навчання : дис. ... канд. пед. н. : 13.00.04 / Запоріжжя. 2021. 260 с. URL: http://phd.znu.edu.ua/page/dis/09_2021/Chernyavsky_dis.pdf (дата звернення 05.10.2024)
9. Штепура А. Програмне забезпечення дистанційного навчання англійської мови у закладах вищої освіти Республіки Польща. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2018. Вип. 52. С. 446–450.